

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' כי תצא תשפ"ה

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 18:23 | 19:33

תל אביב - 18:38 | 19:35

חיפה - 18:30 | 19:35

טבריה ומגדל - 18:23 | 19:43

באר שבע - 18:39 | 19:34

יכין עצמו לתקוע בשופר

למטה את האלוקות, וזה הפרי שמשאר פה בעולם הזה אחרי מאה ועשרים שלך. בבנים ובנות, ואף שזו נחת עצומה לראות אותם גדלים והולכים בדרכך, זה משותף לכל החיות בעולם ונכון שגם האדם נתברך בזה, אבל מהות פירותיו של האדם בעולם הן המצוות.

פתחנו בזה כי לעניות דעתי היא באה להסביר את סמיכות הפרשיות שופטים וכי תצא. לכאורה היא די 'תקועה' שם - בסוף שופטים מדברים על היציאה למלחמה, וכהן משוח מלחמה שמעודד את הלוחמים, ומי שב לביתו ולא יוצא למלחמה, ופרשתנו, כי תצא, פותחת אף היא בענייני מלחמה - "כי תצא למלחמה על אויבך", ובין שתי הפרשות הללו מופיעה פרשת עגלה ערופה כאילו שלא במקומה, אבל בעומק עגלה ערופה היא מהות המלחמה והיא אף ההקדמה לכי תצא, הפרשה הכי עמוסה במצוות בכל התורה כולה.

כהקדמה למהות המצוות, באה עגלה ערופה ומדברת בענייני של יהודי חלל שנמצא באדמה, מה קרה בעולם. הצימר שיכול להביא לעולם את מצוותיו של הקב"ה פסק. וגם אם אני לא מבין דבר במצוות הקב"ה כי זו מצוות שאני לא פועל בה בשכלי, במוחי, אלא מתוך קבלת עולו של הקב"ה ואני מפעיל את האלוקות, את האור האלוקי בעולם, אני מביא את הפירות לקיומו של העולם הזה, הרי שאני יודע שאין לי שום הבנה בערך האדיר של אותו יהודי, של הנחת תפילין של יהודי פשוט, של מצוות בין אדם לחברו או ברכה שיהודי מברך. כל הטבע, כל המצוות, כאשר יהודי לא יכול לקיים מצוות יותר, הרי שהנחל האיתן הוא כבר איננו נחל ולכן הוא לא יעבד ולא יזרע, והעגלה לא תביא עגלים - העולם נעצר, כי העולם מקבל את כל חיותו מהמצוות שהן הפירות, הפריה ורבייה, שאותן חלילה עצרנו באותו חלל שנמצא באדמה.

מצוות היום בשופר

פתחנו בזה ומכאן נעבור למצווה המיוחדת של ראש השנה, היחידה והייחודית לו - מצוות שופר. הפירוש המקובל לביטוי החז"ל "מצוות היום השופר" (משנה ר"ה ג', ג') הוא שזוהי

פירותיו של האדם

אנו נמצאים בעיצומו של חודש אלול והפעם כבר ניכנס ונתחיל לעסוק בענייני ראש השנה והמצווה המיוחדת לו - השופר, אבל נפתח דווקא בסיומה של פרשת שופטים וממנה הדברים יתחברו גם לפרשתנו. המצווה האחרונה שהופיעה בפרשת שופטים היא מצוות עגלה ערופה, שם, במקרה שנמצא חלל שלא נודע מי הכהו, יוצאים זקני בית הדין הגדול ומוודים את המרחק לעיר הקרובה, וזקני העיר לוקחים עגלה ועורפים אותה "אל נחל איתן אשר לא יעבד ולא יזרע". חז"ל, שרש"י מביא את דבריהם, שואלים שאלה -

א"ר יוחנן בן שאול: מפני מה אמרה תורה הביא עגלה בנחל? אמר הקב"ה יבא דבר שלא עשה פירות [היינו העגלה שהינה בת שנתה ולא העמידה וולדות]¹, ויערף במקום שאין עושה פירות [היינו בנחל שנאסר לעיבוד מעתה] ויכפר על מי שלא הניח לעשות פירות. (סוטה מ"ו:)

הכוונה הפשוטה במי שלא הניחו לעשות פירות היא לאותו רוצח שלא הניח את החלל, הנרצח, לעשות פירות. פירות לכאורה הכוונה ללדת ילדים. אבל אולי כן היו לו ילדים לאותו נרצח? או אולי הוא כבר זקן או סריס והוא לא ראוי להוליד עוד? חז"ל שואלים את זה ועונים -

מאי פירות? איילימא פריה ורבייה, אלא מעתה אזקן ואסריס ה"נ דלא ערפינן? אלא מצות. (שם)

יש כאן דבר שהוא יסוד היסודות - המצוות הן הפירות שלנו בעולם. הפירות של העגלה הן ולדותיה, הפירות של הנחל הם מה שצומחים בו ועל עציו וכך בכל עולם הטבע, אבל הפירות שלנו בעולם הן המצוות. זה כל כך עמוק וצריך להפנים את זה. גם אם הנרצח הזה היה גוסס או טרפה שיש לו עוש שלושים שניות לחיות, הוא עוד יכול היה לקיים מצווה אחת בעולם וזה הפירות שלו - קיום מצוות זה קיום רצונו של הקב"ה בעולם, ויהודי יכול לעשות בזה את מה שאף מלאך לא יכול לעשות - אתה מבטל את עצמך, מקבל את עולו של הקב"ה ומפעיל פה

משאירה את המהמה בטהרתה והיא מותרת לאכילה ואילו העריפה מנבלת את הבהמה.

¹ זו הפעם היחידה בה אנחנו הורגים בהמה ועורפים את ראשה, הפך משחיטה (למעט מצוות פטר חמור אך שם ניתן לפדות ואכמ"ל). השחיטה

אז נחזור ונסכם, לפי רוב הנוסחים אנחנו תוקעים בשופר הן בתפילת הלחש³ והן בחזרת הש"ץ, בכל שלש הברכות, כדי לחבר בפועל בין "אמרו לפני מלכויות זכרונות ושופרות כדי שתמליכוני עליכם" לבין התקיעה. ההמלכה של הקב"ה היא בתקיעה בשופר, בקרן של בהמה. וצריך להבין - האם זה באמת מה שהקב"ה רוצה? האם זה מה שראוי להמלכת מלך מלכי המלכים? מה הרעיון בזה?

התשובה הרגילה היא שאכן כך ממליכים מלך, בתקיעה, אבל בפועל אנחנו יודעים שמלך ממליכים בחצוצרות ולא בשופר, וזו ההדגשה של חז"ל - "במה? בשופר", היינו דווקא בשופר ולא בחצוצרות! בבית המקדש שיבנה ב"ב, אז כיון שכתוב "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'" (תהילים צ"ה, ו') - "שופר מאריך וחצוצרות מקצרות" כדי שלהראות שמצוות היום בשופר, וכולנו מכירים את ההתרגשות שאוחזת בנו בעת התקיעות בשופר.

שופר הגזול

במחזור התפילה בנוסח האר"י של אדמו"ר הזקן, מופיעות הערות קטנות שכתב אותן אדמו"ר הזקן עצמו.⁴ לפני התקיעות, כאשר אומרים שבע פעמים את מזמור התהילים מ"ז, כתב כך -

אחר קריאת התורה יכין עצמו לתקוע בשופר ויאמר מזמור מ"ז ז' פעמים.

הפלא הגדול הוא שזהו המקום יחיד בו אומר האדמו"ר הזקן שעל האדם להכין את עצמו לקראת המצוה. זה לא מופיע בשום מצווה אחרת, בשום תפילה אחרת, בשום מקום אחר - לא בסידור התפילה שלו, לא במחזורים וכו'. אין אפילו לא עוד פעם אחת שהוא עומד ואומר "יכין עצמו לקראת המצווה". ולמה הוא מתכוון במילים האלה? מה צריך אדם לעשות בהכנות הללו? אם הוא מתכוון שיגידו כל מיני כוונות ורמזים, "לשם ייחוד קודשא בריך הוא" וכו' - אז שיגיד. אגב, קריאת התורה של ראש השנה ביום הראשון היא הולדת יצחק וביום השני - עקדת יצחק, ובשנים בהן ראש השנה יוצא בשבת יש רק יום אחד, השני, בו תוקעים בשופר. ועוד - "יכין עצמו לתקוע בשופר", והרי המצווה היא לשמוע קול שופר ולא לתקוע?! התקוע הוא בלבד המכין את עצמו לתקוע והיתר רק שומעים!

יש שיחה שלמה של הרבי מליובאוויטש זיע"א שהוא עוסק במקודה הזו ואנו ננסה לאט להיכנס לכל זה. הרמב"ם אומר - מצות עשה של תורה לשמוע תרועת השופר בראש השנה, שנאמר יום תרועה יהיה לכם... (רמב"ם הל' שופר ולולב א', א') כאן הוא עדיין לא מפרט את סדר התקיעות, אך הוא מחדש חידוש לשיטתו (והשו"ע לא פוסק כך) וממשיך -

המצווה היחידה המיוחדת לראש השנה. יתר המצוות דומות לשבתות ומועדים אחרים - סעודות, תפילות וכו'. אכן, יש תפילות מיוחדות - תפילת מוסף הכוללת תשע ברכות, מלכויות, זכרונות ושופרות, ולא כמו בכל שבת וחג שבע ברכות. חז"ל אומרים -

אמר רבה אמר הקב"ה אמרו לפני בר"ה מלכויות זכרונות ושופרות. מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שביא לפני זכרונכם לטובה,² ובמה בשופר. (ר"ה ל"ד:)

אבל המילה שופר לא מוזכרת בתורה בשום מקום בהקשר של ראש השנה. מה שכתב הוא "יום תרועה יהיה לכם" (דמבדב כ"ט, א') ופעם אחרת - "זכרון תרועה" (ויקרא כ"ג, כ"ד). יום תרועה זה מה שאנחנו תוקעים ומריעים, ואילו זיכרון תרועה - בימינו, כאשר ראש השנה חל בשבת אז אנחנו לא תוקעים בפועל אלא זוכרים את התקיעות, אבל כאשר בית המקדש קיים, עושים 'זכרון תרועה' במלכויות, זכרונות ושופרות, וכפי שרש"י מביא על התורה.

אנחנו יודעים שהתקיעות מחולקות בהתחלה לשלושים קולות, לפני תפילת מוסף, ולאחר מכן אנחנו מקפידים שבתוך התפילה בהקשר הישיר של שלש הברכות הייחודיות האמורות, אנחנו תוקעים תשר"ת, תש"ת ותר"ת ומשלימים למאה קולות - כדי לחבר את הברכות עם התקיעה בפועל.

ובמה? בשופר

המילה שופר כפי שאמרנו לא מוזכרת בהקשר של ראש השנה. היא מוזכרת בספר ויקרא בפרשת בהר בקשר עם מצוות היובל - ביום הכיפורים שלשנת היובל תוקעים בשופר, ושם כתב -

והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל-ארצכם. וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרור בארץ לכל-ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבבתם איש אל-אחוזתו ואיש אל-משפחתו תשובו. (ויקרא כ"ה, ט"ו-י')

זו הפעם היחידה בה כתוב שופר ותרועה יחד, וחז"ל לומדים שהתקיעות של החודש השביעי, היינו תקיעת היובל - אחת לחמישים שנה - ביום הכיפורים, והתקיעות של ראש השנה - בכל שנה - הן בשופר.

לגבי ברכות מלכויות, זכרונות ושופרות - אנחנו אומרים אותן רק בראש השנה אבל יש פעם אחת נוספת שהן באמרות ועדיין אנחנו לא זכינו לכך - במוסף של יום הכיפורים שלשנת היובל. היום שאין לנו יובל, חלק גדול מהמצוות גם לא נהגות - גר תושב, עבד עברי, ערי חומה וכו' ומה שיש לנו זה דרבנן - שמיטה, שמטת כספים ועוד.

³ בנוסח אשכנז לא תוקעים בתפילת הלחש ומשלימים את החסר בסיום התפילה.

⁴ חלק קטן מהן הוסיף אדמו"ר האמצעי, בנו.

² ובהמשך שם - "אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני" (שם ט"ז)

החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע כל זמן שבית דין יושבין
ושלא בפני בית דין. (שם י"א)

אם היבל מקרא על שם האייל שבשופרו תוקעים, על שם
התקיעה, אז שנת היבל מקראת לכאורה על שם דבר צדדי,
תקיעת השופר, ולא על שם משהו מהותי יותר כמו שילוח
העבדים, שנת החופש וכיו"ב, וצריך להבין את זה.

שנת היבל היא השנה החמישים, שנה שניה רצופה של
שמטת קרקעות וכספים אבל העיקר הוא עבדים שרצו
להישאר לאדוניהם ולא לצאת חופשי לפני כן ונרצעו אזניהם -
ביבל הם חייבים להשתחרר, ושדות חוזרות לבעליהם, והעולם
כולו מתאפס. ואם כל זה מתרחש בראש השנה - מה עושה
תקיעת השופר של יום הכיפורים של היבל? רש"י אומר
מפורש שאת שנת היבל, שנת החמישים, מקדשים בית הדין
הגדול שבירושלים בראש השנה, אז מה עושה תקיעת השופר
של יום כיפור? ואגב, זה חילול שבת עצום לכאורה. בראש
השנה רגיל שחל בשבת לא תוקעים בשופר רק מחשש שאולי
יעבירו אותו בלי עירוב, אבל ביום הכיפורים של יובל, שהוא יום
שבת שבתון, כל אחד ואחד צריך לתקוע בשופר! ואגב, תקיעת
השופר שמסיימת בכל שנה את יום הכיפורים היא זכר
לתקיעת היובל ולא כפי שעולם מהג לטעות ולחשוב שזה כדי
שיידעו מתי אפשר כבר לאכול...

יום שופר ותרועה

נראה את המשך לשון הרמב"ם -

מ"ה עד יו"כ [עשרת ימי תשובה] לא היו עבדים נפטרים
לבתיהן [למרות שהשנה כבר התקדשה ואסור להם לעבוד יותר את
אדוניהם] ולא משתעבדין לאדוניהן ולא השדות חוזרות
לבעליהן אלא עבדים אוכלין ושותים ושמחים ועטרותיהם
בראשיהם [יושבים כל העבדים בחגיגות עצומות, ועטרותיהם בראשיהם
כמו צדיקים לעתיד לבוא, כמו מלכים יושבים ועטרותיהם בראשיהם]. כיון
שהגיע יום הכפורים תקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים
לבתיהן וחזרו שדות לבעליהן. (שם י"ד)

אלו עשרת ימי תשובה, בהם שבים העבדים, על אף שהם לא
חוזרים בפועל. תארו לעצמכם איזה בלאגן יש בארץ בימים
האלה, ברכבות, באוטובוסים - הכל שב, וזה פקטו זה קורה
ביום הכיפורים, למרות ש'דה יורה' השנה מתקדשת כבר
בראש השנה. החיבור בין היבל לראש השנה הוא מוחלט וכל
מה שתוקעים בר"ה נלמד מהפסוקים של היובל, ועכשיו בואו
נראה את הדבר הפלאי שיש פה - "תקעו לפני בשופר של אייל
כדי שאזכור לכם עקדת יצחק ויעלה לפני כאילו עקדתם אתם
לפני". מהי מצוות שופר? הסברנו לעיל שזו פשוט המצווה
הייחודית של היום, אבל הדבר היותר מהותי הוא שכל מהותו
של ראש השנה היא השופר, ומהות השופר היא להמליך עלי
את הקב"ה באמת, דהיינו לקבל עלי את עולו לגמרי.

מה שקורה בשופר של אייל ביום הכיפורים ביובל הוא שגם
עבדים שלא היו מוכנים מעולם לקבל על עצמם לגמרי את עול
מלכותו של הקב"ה, משתחררים כעת. "אזן זו ששמעה על

...ושופר שתוקעין בו בין בראש השנה בין ביובל הוא קרן
הכבשים הכפוף. וכל השופרות פסולין חוץ מקרן הכבש.

(שם)

לדעת חלק גדול מהראשונים, אם אין לי שופר של אייל אבל יש
של בהמה אחרת, חוץ משל פרה שמזכירה את חטא העגל,
תוקעים בו, אבל לדעת הרמב"ם - רק שופר של אייל כשר
לתקיעה והאחרים פסולים. אלודברים תמוהים - לדעת שופר
האייל שמזכיר את עקדת יצחק בלבד, שיחשב לכם כאילו
עקדתם אתם עצמכם לפני הוא מהות השופר. יוצא מהרמב"ם
שאם אני תוקע בשופר של בהמה טהורה אחרת לא יצאתי ידי
חובה. משאל שאלה - אם תקעתי בשופר של בהמה שהיא
עבודה זרה או בשופר גדול, האם יצאתי ידי חובה? ישוע שאם
השתמשתי בלולב גדול ודאי שלא יצאתי ידי חובה, אבל בשופר
של עבודה זרה או גדול - יצאתי ידי חובה, כי המצווה בראש
השנה היא לשמוע את קול השופר ולא לתקוע בו, ואין גל
בשמיעה.

יוצא פה דבר פלאי - שופר של ע"ז או גדול יוצאים בהם ידי חובה
אבל בשופר שאיננו של אייל, לפי הרמב"ם, לא יוצאים ידי
חובה! והרמב"ם אומר שגם ביובל זה כך. דרך אגב, פירוש
המילה "יובל" אומרת הגמרא פירושו בערבית הוא 'אייל'.
במעמד הר סיני תקעו בשופר ושם כתוב "במשוך היובל המה
יעלובהר". היובל הוא השופר שמקרא על שם האייל.

"אחר קריאת התורה יכין עצמו לתקוע בשופר". גם בזמן שבית
המקדש היה קיים, לכבוד בית המקדש היה שופר מאריך
וחצוצרות מקצרות, אבל בשאר המקומות אין תוקעים אלא
בשופר בלבד. ההלכה הזו כ"כ מוזרה עד כדי כך שאם תקעתי
בשופר של עולה, שכידוע אסור להשתמש בשום דבר שלה,
יצאתי ידי חובה. למרות שזו מעילה בהקדש - אבל אין מעילה
בשמיעה.

שופר של יובל

אמנם ביובל המצווה היא לא לשמוע אלא לתקוע, זה פלאי
פלאות -

מצות עשה לתקוע בשופר בעשירי לתשרי בשנת היובל
ומצוה זו מסורה לבית דין תחלה (שנאמר והעברת שופר
תרועה) וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע שנאמר תעבירו שופר
ותוקעין בשופר תשע כדרך שתוקעין בר"ה ומעבירין שופר
בכל גבול ישראל. (הל' שמיטה ויובל רמב"ם, י', י')

משים לב - המצווה ביום הכיפורים של שנת היובל היא לתקוע
בשופר ולא לשמוע, ולמרות ששנת היובל מתקדשת בראש
השנה, תוקעים רק בעשירי לתשרי. אך מה עושה התקיעה?
הרי השנה כבר התקדשה? והתוקעים הם "כל יחיד ויחיד", ומי
שלא יודע צריך ללמוד. והרמב"ם ממשיך -

שופר של יובל ושל ראש השנה אחד הוא לכל דבר ואחד
ראש השנה ואחד היובל לתקיעות אלא שביובל תוקעין בין
בב"ד שקדשו בו את החדש בין בב"ד שלא קדשו בו את

מצוות עשה להשתיק את כל הקולות האחרים. להדמים את כל הקולות ולהשאיר רק קול אחד.

מי עוד מקיים מצוות עשה לתקוע ומצוות עשה לשמוע? - הקב"ה. הוא תקוע "בשופר גדול לחירותנו", והוא "שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים".

מצוות העשה בשופר היא להגיע לכך שאני תקוע על ידי שאני לא שומע שום דבר אחר. להתכוון חמישים שנה לתקיעת השופר של היובל. לשמוע קול שופר. ואת הכח לזה אפשר לקבל רק אחרי שאתה קורא בתורה ומחבר לקריאה ולעקדת יצחק. "אמרו לפני עקדה כדי שאזכור לכם עקדתו של יצחק וייראה כאילו עקתם לפני" - אבל איפה אני ואיפה עקדתם... העוקד והנעקד והמזבח. מה שקורה ביום הכיפורים של היובל קורה בראש השנה של כל שנה.

בראש השנה בעשור לחודש

בסוף עשרת ימי תשובה באה החתימה, נכון? ממש כמו אצל העבדים - יש כתיבה ויש חתימה. יום הכיפורים הוא הגמר ובאמצע, מראש השנה ועד יום הכיפורים, הם עוד לא הולכים הביתה אבל מצד שני כבר לא משתעבדים לאדוניהם, וביום הכיפורים נגמר הכל - "גמר חתימה טובה" ושם התקיעה הגדולה.

המושג "ראש השנה" לא מופיע בשום מקום במקרא. יש "יום תרועה", "זכרון תרועה" וגם "באחד לחודש השביעי" אבל לא כתוב "ראש השנה". יש מקום אחד שבו כתוב "ראשית השנה" אבל זה לא קשור לא בתשרי. זה נכון - כמעט. יש בתנ"ך מקום אחד בלבד שבו מופיע המושג הזה "ראש השנה", בספר יחזקאל. יחזקאל מקבל שם את הציווי האחרון והגדול שלו, ציווי שילווה אותו משם ועד סוף הספר שלו, לאורך תשעה פרקים, ובחזונו הוא מגיע לירושלים ורואה שם את בית המקדש השלישי, את העולם מגיע אל היובל הגדול שלו, את הגאולה. וכל זה מתרחש ביום מסוים -

בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה לְגִלְתֵּנוּ בְּרֵאשִׁי הַשָּׁנָה בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עָשָׂרֵי שָׁנָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִכְתָּה הָעִיר בְּעֶצְמָה הַיּוֹם הַזֶּה הִיְתָה עָלֶי יָדֵהוּ וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה. (יחזקאל מ', א')

שמענו? "בראש השנה בעשור לחודש". איך זה יכול להיות? רש"י אומר שם שזו היתה באמת שנת יובל ובעשור לחודש בעצם מתחילה שנת היובל. עשרת ימי תשובה הם ראש שמתחיל ב-א' בחודש ומסתיים ב-ו'. ראש השנה הוא היום שבו אנחנו יודעים לשמוע קול שופר ומכינים עצמנו שהשמיעה היא תקיעה. אין מעילה בשמיעה, התקוע בשופר גדול - חייב אולי על גל אבל יצא ידי חובת שמיעת התקיעה. וצריך להדמים את כל הקולות האחרים בעולם, להשתיק הכל. אני כולו נעקד עבשיו. זה המושג של קבלת עול מצוות - אני מכין את עצמי להיות מצווה ע"י הקב"ה. וכשאני מצווה אני יכול ליצור פה אינסוף. כי זה לא אני, זה לא המוחין שלי - זה האינסוף שבא לידי ביטוי דרכי.

הר סיני כי לי בני ישראל עבדים", ושם, על הר סיני, גם היה השופר.

ומתי נתקע בשופר? בעז"ה הביום ההוא ייתקע בשופר גדול ובא האובדים בארץ אשור, וזה יקרה בבית המשיח. בתחיית המתים -

כְּלִישְׁבֵי תַבַּל וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כְּנַעַן אֲנִי הָרִים תְּרֵאוּ וְכַתְּקֹעַ שׁוֹפֵר תִּשְׁמְעוּ. (ישעיהו י"ח, ג')

והנה פסוק עוד יותר מדהים מהנביא צפניה. הוא מתאר את יום הדין הנורא, היום הקשה, שבו תהיה כל החלוקה הגדולה בין מי שקיבל עליו את מלכות ה' לבין מי שלא קיבל עליו -

קְרוֹב יוֹם־ה' הַגָּדוֹל קְרוֹב וּמִהֵרָ מֵאֲדָ קוֹל יוֹם־ה' מִרְ צֶרֶחַ שָׁם גְּבוּר. יוֹם עֲבָרָה הַיּוֹם הַהוּא יוֹם צָרָה וּמְצוּקָה יוֹם שִׂאָה וּמְשׂוֹאָה יוֹם חֲשָׁךְ וְאֶפְלָה יוֹם עָנָן וְעֶרְפֶּל. יוֹם שׁוֹפֵר וְתְרוּעָה... (צפניה א' י"ד-ט"ז)

יום שופר של אייל, של עקדת יצחק, ולרמב"ם זה מעכב. זו המצווה שאין בה שום מעשה ושום דבר לא מעכב בה חוץ מדבר אחד - להתבטל לגמרי ולקבל את עול מלכות שמיים.

מצוות עשה ללא עשיה

"מצוות היום בשופר". לכאורה, יש לנו עשרה ימים של תשובה, עשרת ימי תשובה, ומתוכם את שני הראשונים אנחנו 'מבזבזים' על דברים אחרים חוץ מלעשות תשובה. לא חבל? - העניין בראש השנה הוא שאנחנו לא מדברים על שום דבר פרטי, שום חטא או תשובה, אל תגיד "רבש"ע תעזור לי בתפילות, תעזור לי בצדקה וכו'", אסור. בראש השנה אתה צריך להתבטל במהות לקב"ה, תקבל על עצמך את מצוותיו, את כל המצוות. הפירות של יהודי בעולם, כמושפתחנו ואמרנו הן המצוות - קבל על עצמך עול מלכות שמיים ועול מצוות. זה מה שאני רוצה.

זה הפירוש בדברי אדמו"ר הזקן "אחר קריאת התורה" - אחרי שקראנו על הולדת יצחק ועל עקדתו, "יכין עצמו", כלומר זו המצווה הראשונה של כל השנה ולכן אתה צריך להכין את עצמך בזה לכל המצוות של כל השנה, ובאזו משמע טוב - הוא לא אומר "לשמוע קול שופר" אלא "לתקוע בשופר". מתי אני עצמי תקוע בשופר? - ביום הכיפורים של היובל. כל יחיד ויחיד יצטרך בעז"ה לתקוע בשופר, ואז, ביום הכיפורים ההוא, ייגמרו עשרת ימי התשובה ולא תהיה עוד מציאות של משהו שהוא חוץ מעבדות ה' בעולם, ואז כל הדינים חוזרים, וכל העולם חוזר למציאות הנכונה שלו. זה השופר.

מצוות היום לא לעסוק בשום דבר אחר. זה געוואלד. בואו משאל שאלה - הביטוי "מצוות עשה" על פניו נראה כסותר את מצוות השופר (שהיא מצוות עשה), שהרי "מצוות עשה" זה לעשות ואילו כאן אנחנו לא עושים כלום, רק מטיים אוזן. בלולב אנחנו נוטלים את הלולב, בתפילין אנחנו מניחים את התפילין, במצוות קידוש אנחנו עושים קידוש, הדלקת נר חנוכה וכו' - ואילו כאן בשופר אנחנו לא עושים כלום. אז מה המצווה? - המצווה כאן היא

לקחת את השופר, לוודא שאין חציצה בינו לבין הפה שלי, ואז להוציא קול.⁵

הפעולה הראשונה שעושה הקב"ה עם האדם היא -

וַיִּצְרֵהוּ ה' אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עֶפְרָיִם מִן־הָאָדָמָה וַיַּפֵּחַ בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. (בראשית ב', ז')

הפעולה הבאה שהקב"ה עושה היא שהוא לוקח את האדם לגן שהוא טע עמניח אותו בגן עדן ואז -

וַיִּצֹר ה' אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לְאָמְרוֹ מִכֹּל עֵצֵי־הַגֶּן אֶכֶל תֹּאכֵל. (שם ט"ז)

הוא מצווה עליו, לא אומר לו. זה לא היה לפני כן בשום עבר אחר - הציווי. זו ההופעה הראשונה בתורה של המצווה, ומה היתה המצווה? כשהיינו בגן הילדים תקעו לנו את השטות שהמצווה היתה שלא לאכול מפרי עץ הדעת, אבל הנה מפורש פה בפסוק שהמצווה היא לאכול מכל עצי הגן, ורק הסייג במצווה הוא -

וּמִצֵּץ הַדֹּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכֵל מִמֶּנּוּ... (שם י"ז)

מצוות העשה שהקב"ה נתן לנו בראש השנה היא לאכול מכל עץ הגן. בשר לא היה, עופות לא ניתן היה לאכול.⁶ רק מעץ הגן היה אפשר לאכול. למה אכלתי מעץ הגן? - 'כי אני רעב', אולי, אבל הפסוק אומר שכל מה שאתה אוכל זו מצווה - "ויצו". אני חי את ציווי של הקב"ה. על דבר שהאדם אכל בגן עדן הוא היה צריך לברך "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על אכילת..."-בננה, תפוח, ליצי' או שתיית קפה, ואז את הברכה המתאימה - העץ, אדמה או שהכל. בדיוק כפי שאנחנו מברכים כיום "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על אכילת מצה" ואחרי זה מברכים "המצויא". הקב"ה ציווה עלי לאכול מכל עץ הגן. כל פעולה שאני ממלא בה את הבטן שלי, כלומר כל פעולה גשמית שלי היא מצווה!

והנה אנחנו מגיעים לעיקר - בראש השנה הקב"ה נפח בי משמת חיים והפך אותי למצווה. נפגשו המצווה והמצווה. מה שקורה בראש השנה, "יכין עצמו", הוא שאני נופח באפיו של הקב"ה כביכול משמת חיים - אותה פעולה אבל בהפוך - ומקבל עלי להיות מצווה. אין שום דבר ספציפי - לא אשמנו ולא בגדנו. לזה נגיע אחר כך בעשרת ימי תשובה ויום הכיפורים. מה אני עושה בראש השנה? - "עבדים משתחררים". אני רוצה ומבקש לקבל עלי "יכין עצמו לתקוע בשופר", רוצה שהשמיעה שלי תהיה הדממה כזו של כל המציאות והשמיעה תהיה הדבר הכיאקטיבי בעולם. אחרי חמישים שנה זה יהפוך להיות יוכל. השמיעה שאין בה מעילה ואין בה גל ואין בה ממשות, היא תהיה המציאות של מצוות העשה שלי. הקב"ה נפח בי היום משמת חיים והפך אותו למצווה ואותי למצווה, ואני

את הדברים הבאים הזכרנו כבר פעם. אברהם אבינו מסיים את עקדת יצחק בנו, רואה את האייל ולקח אותו ומעביר את כל הכוחות האדירים שלו דרכו - האייל הוא המצווה הראשונה, הקרבן הראשון שמובא באופן מסודר על המזבח בהר המוריה, והוא מביא את האייל כאילו היה זה יצחק - "ויעלהו לעולה תחת בנו" (בראשית כ"ב, י"ג).

השופר הוא החלק הכי נמוך בבהמה, בחיה. כי גם מהעור של האייל אפשר לעשות לבוש, והבשר הוא בשר שנאכל אבל השופר הוא קרן שנמצאת בראש האייל ההולך בראש העדר, ומאיים בנגיחה 'שופוני יא נס'. עם הקרן שלו הוא יכול לנגוח, להראות את עצמו, את כוחו. השופר הוא שפופרת - אנחנו לוקחים את השופר, מוציאים אותו מהראש של האייל והופכים אותו כלפי מעלה. כשהוא היה מחובר לראש האייל, החלק הרחב היה מחובר לראש והחלק הצר היה כלפי מעלה, ואילו אנחנו כדי לתקוע הופכים אותו -

מִן הַמִּצֵּר קָרָאתִי יְיָ עֲנֵנִי בְּמִרְחֵב יְיָ. (תהילים קי"ח, ה')

אני אומר שהמוחין שלי, הראש, המקור, גזע המשימה, הראש הוא המהות, הוא הבסיס, שם יש הכל, זה מהות החיים, שם ולא בלב. ואני הופך את השופר כלפי מעלה, את המרתב, ומיצר מפה נפיחה כלפי מעלה, החלק הרחב פונה לשמיים. החלק הצר משאר אצלנו בפה, בראש. הראש הוא מקום החשיבה, מקום התבונה והסברות. ענינו של השופר הוא לקבל על עצמי עול מלכות שמיים - שכל המוחין שלי, כל השכל שלי, החכמה הגדולה ביותר שאני מבין היא שאני שומע קול שופר, ואני מדמים כל קול אחר. הכל עולה עכשיו כדי שאקבל על עצמי עול מלכות שמיים.

זה מדהים, אגב, שלמילה שופר אין תרגום לשפות אחרות - תבדקו. Horn זה קרן ולא שופר. שופר משאר שופר בכל השפות. שופר זו היצירה שלנו היהודים, "מצוות היום בשופר". מלך בשר ודם ממליכים בחצוצרות אבל את מלך מלכי המלכים אנחנו ממליכים בשופר. את הקב"ה אני ממליך ע"י שאני לוקח את החלק הכי נמוך בבהמה, מעביר את המוחין למעלה ומיצר ערוץ שמיעה ביני לבין הלמעלה - כי העצם היא סתומה, יש בתוכה סחוס, ואני פותח אותה, עושה ממנה שפופרת ופונה למעלה ואומר "רבש"ע אני מקבל על עצמי את מצוותיך".

להיות מצווה

עכשיו בוא תשמעו דבר ששמתי לב בעבר רק למחצית ממנו, דבר לא ייאמן. ראש השנה הוא כידוע יום בריאת האדם. בכ"ה באלול הקב"ה ברא את העולם וביום השישי, בא' בתשרי, ראש השנה, הוא ברא את האדם. מה העבודה שאני צריך לעשות בתקיעה - תוים? סולמות? לנגן עם אקורדים? - לא. פשוט

⁶ אכילת בשר הותרה לבני האדם רק אחרי המבול אצל נח.

⁵ ואני לא נכנס עכשיו לענים השברים והתרועה, שהם ניסיונות שלנו להבין מהו קול היבבה. ובגלל הדימיון בין ראש השנה ליובל, שם אני מגיע לקבלת עול מלכות שמיים, היינו חירות גמורה. אין אפשרות אחרת יותר, השתחררו מהדימויות של העולם.

"ואת מצוותיו שמור - כי זה כל האדם". שלמה המלך אומר לם 'אני אגיד לכם איפה פספסתי'. קראנו בפרשת שופטים בשבוע שעבר "וְלֹא יִרְבֶּה-לוֹ מְשִׁים וְלֹא יִסּוּר לְבָבוֹ..." (דברים י"ג, י"ז) ושלמה עם המוחין העמק שלו אמר "אני ארבה - ולא אסור". הוא בנה מקדש, אבל בקבלת העול, בהתבטלות הגמורה, הוא בא בסוף ימיו ומלמד אותנו שיש דבר אחד שהוא הפירות של האדם בעולם. הוא ההתחלה, בשבילו האדם נברא, זו התכלית - "וייפח באפיו משמת חיים ויצו". בשביל זה הוא הניח אותו בגן עדן. הוא אמר לו - 'כל פעולה שלך היא מצווה - או מצוות עשה או מצוות לא תעשה'. "מכל עץ הגן אכל תאכל" כלומר הכל זה מצוות עשה, ויש רק מצוות לא תעשה אחת - "ומעץ הגן טוב ורגע לא תאכל ממנו".

ובראש השנה, בכל שנה, אנחנו צריכים להכין עצמנו לתקוע בשופר. בעז"ה ביום ההוא בקרב בימינו "ייתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים", וכמו אצל אברהם ויצחק, העוקד והנעקד והמזבח, שאמר לכל העולם בהליכתו - "ומשתחוה", כמו כן גם כאן - "וישתחוה לה' בהר הקודש בירושלים" בב"א.

פספסתי קצת - מחטא אדם הראשון ביקשתי לצאת מהציוות הזה, מהצוואת הזה. זה לא ייאמן.

מצוות מצות מצוות, להיות מצווה, אם רק היינו מבינים את המושג הזה.

ואת מצוותיו שמור - כי זה כל האדם

נסיים בסיום של אלול. תשרי הוא ראש השנה ויום הכיפורים ואז בסוף מגיעים לסוכות, שם קוראים במגילת קהלת. לפעמים נדמה שזו מגילה של דיכאון - הכל זה הבל, הבל הבלים, 'את זה עשיתי ואת זה עשיתי'. אבל אם מקשיבים טוב שומעים שמה שאומר שלמה המלך הוא 'אני הייתי החכם מכל האדם, בניתי מקדש, עשיתי את כל הדברים הכי גדולים בעולם - ובעת אני יודע שהכל גם יכול להיחרב. גם המקדש שבניתי. הבאתי לעולם בנינים ובנות ואני יודע שגם זה יכול להיעלם. אני עשיתי גנות ופרדסים, יישבתי את ארץ ישראל - זה הכל באמת דברים עצומים וחשובים, אבל אני רוצה לומר לכם מהו הפרי שהוא המהות, שהוא כל עצמותו של אלול וראש השנה ויום הכיפורים, של האדם -

סוף דבר הכל נשמע אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְאֵ וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם. (קהלת י"ב, י"ג)

השיר מקדש
 לזכות עם ישראל להצלחת ושמירת חיילי צה"ל, לחשבת חטופים מחרח
 ובשלוט, לחשבת כל הנופלים לקבר ישראל, לשלום כל חיתומים וחאלמנות,
 לע"ג כל הנופלים על קידוש ח' באירועי חמלחמה
 ולע"ג ידוע בנימין בן שושנה ז"ל,
 ולהבידל
 לרפואת כל הפצועים והחולים ובטובם
 אלקנה בן אוריית הלוי, אוהד בן ליאת, עמרם בן אייחח חיה, פאני פריחה בת אסתר,
 חודיה בת אוריית, אסקבן אביטל פסיה, איתן דוד בן טובה, מתתיהו בן נעמי,
 נפתלי צבי בן יחודית ולחוג העון ליעל רחל בת אריאל אסתר.
 לחקיקת שירים ניתן לשנות בחדירת וואטסאפ לעמטאל - 054-7500516